

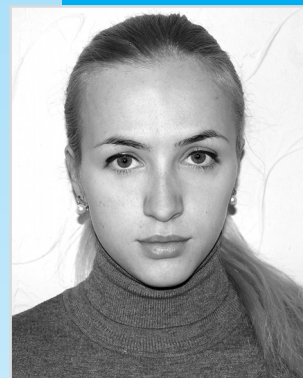
8. Жоль К. Язык как практическое сознание (философский анализ) / К. Жоль. – К. : Вища школа, 1990. – 238 с.
9. Базилевич В. Метафізика економіки / В. Базилевич, В. Лыін. – К. : Знання, 2007. – 718 с.
10. Тавено Л. Прагматика познания. Введение: исследование связи между познанием, коллективностью и практикой [Электронный ресурс] / Л. Тавено. – Режим доступа : <http://www.socjournal.ru/article/654?print=yes>
11. Дьюи Дж. Психология и педагогика мышления / Дж. Дьюи ; пер. с англ. Н. Никольской. – М. : Совершенство, 1997. – 208 с.
12. Tiryakian E. Sociologism and Existentialism: Two Perspectives on the Individual and Society / E. Tiryakian. – Englewood Cliffs (NJ), 1964. – P. 74.
13. Ішмуратов А. Конфлікт і згода (основи когнітивної теорії конфліктів) / А. Ішмуратов. – К. : Наукова думка, 1996. – 192 с.
14. Динсмор Дж. Ментальные пространства с функциональной точки зрения / Дж. Динсмор // Язык и интеллект. – М., 1995. – 416 с.
15. Тарасевич В. Про цивілізаційне вимірювання світової кризи / В. Тарасевич // Економічна теорія. – 2009. – № 2. – С. 16–22.
16. Конох М. Філософія освіти як предмет соціально-філософського аналізу // Філософська думка. – 2001. – № 4. – С. 127–146.
17. Маркс К. Капітал. Твори / К. Маркс, Ф. Енгельс. – 2-е вид. – К. : Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963. – Т. 1. – 907 с.
18. Ulrich P. Transformation der oronomischen Vernunft: Fortschrittsperspektiven der modernen Industriegesellschaft / P. Ulrich. – Stuttgart; Bern, 1986. – S. 332.
19. Бреннан Дж. Причина правил. Конституционная политическая экономия / Дж. Бреннан, Дж. Бьюкенен. – СПб. : Экономическая школа, 2005. – 272 с.
20. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия / У. Бек ; пер. с нем. А. Б. Григорьева, В. Д. Седелника ; послесловие В. Г. Федотовой, Н. Н. Федотовой. – М. : Прогресс-Традиция; Издательский дом «Территория будущего», 2007. – 464 с.
21. Дементьев В. Экономика как система власти : монография / В. Дементьев. – Донецк : Друк-Инфо, 2006. – 404 с.
22. Валлерстайн И. Исторический капитализм. Капиталистическая цивилизация / И. Валлерстайн ; пер. с англ. К. А. Фурсова с предисловием А. И. Фурсова. – М. : Товарищество научных изданий КМС, 2008. – 176 с.
23. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований ; под ред. А. А. Гриценко. – Х. : Форт, 2008. – 928 с.
24. Евстигнеева Л. Экономика как синергетическая система / Л. Евстигнеева, Р. Евстигнеев. – М. : ЛЕНАНД, 2010. – 272 с.
25. Липов В. Невидима рука чого... або кого? Від взаємного пристосування до інституційної компліментарності / В. Липов // Економічна теорія. – 2011. – № 3. – С. 21–35.

Стаття надійшла до редакції 29 березня 2012 року

УДК [330: 351:746.1] (477)1

Т. А. Федотова,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та управління
національним господарством
Дніпропетровського національного
університету ім. Олеся Гончара

Е. Е. Дмитренко,
магістр ДНУ ім. Олеся Гончара

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ПРОЯВ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні аспекти, що впливають на економічну безпеку України і розвиток української економіки у цілому, виявлено критерії, за якими оцінюється економічна безпека держави, показано, що економічна і національна безпека держави характеризує ступінь задоволення національних та економічних інтересів країни.

Ключові слова: національні економічні інтереси, економічна безпека, національна економіка, конкурентоспроможність.

Т. А. Федотова, Э. Э. Дмитренко
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК
ПРОЯВЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНТЕРЕСОВ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные аспекты, которые влияют на экономическую безопасность Украины и развитие украинской экономики в целом, выявлены критерии, по которым оценивается экономическая безопасность государства, показано, что экономическая и национальная безопасность государства характеризует степень удовлетворения национальных и экономических интересов страны.

Ключевые слова: национальные экономические интересы, экономическая безопасность, национальная экономика, конкурентоспособность.

T. A. Fedotova, E. E. Dmitrenko
ECONOMIC SECURITY AS MANIFESTATION
OF NATIONAL ECONOMIC INTERESTS
OF UKRAINE

The main aspects affecting the economic security of the state and the development of Ukrainian economy in general were described in the article, also were determined criteria which evaluate the economic security of the state, was shown that the economic and national security of the state characterizes the degree of satisfaction of national and economic interests of the country.

Key words: national economic interests, economic security, national economy, competitiveness.

Постановка проблеми. На шляху усталеності політичної суверенності та динамічного економічного розвитку України проблема захисту її національних економічних інтересів і забезпечення економічної безпеки набуває особливої актуальності. Проблема забезпечення економічної безпеки країни постає фактично одночасно з появою самої держави, її суверенності й усвідомлення власних національних інтересів. Однією із важливих складових економічної безпеки є аналіз взаємодії інтересів. Однак національні економічні інтереси визначають наразі суб'єктивно і не конкретно, що зменшує їх аналітичну цінність.

Реалізація системи національних економічних інтересів України, спроможність держави захищати національні економічні інтереси від зовнішніх та внутрішніх загроз, здатність національної економіки зберігати і поновлювати процес суспільного відтворення, а також достатній оборонний потенціал у кризових ситуаціях, забезпечення розвитку й процвітання держави як основи зростання добробуту, на нашу думку, абсолютно неможливі без досягнення національної економічної безпеки держави.

Завдання дослідження полягають у вивченні шляхів та особливостей забезпечення економічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена проблема завжди була пріоритетною й перебувала в полі зору економістів, політиків, менеджерів, юристів тощо. Вивченню різних аспектів національної економічної безпеки присвятили свої наукові праці зокрема такі вчені, як О. Ф. Белов, О. С. Власюк, І. Г. Мішина, Н. Кириєнко, В. І. Срібний, Л. С. Гринів та ін. Водночас сучасний стан економічної безпеки та її зв'язок із національними інтересами країни залишаються ще недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає в окресленні головних аспектів економічної безпеки задля забезпечення національних економічних інтересів України у цілому.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі розвитку світової економіки, з огляду на глобалізаційні тенденції, дедалі більшого значення набуває забезпечення економічної безпеки держави. В умовах посилення зовнішніх загроз, економічної кризи, інфляції, що спостерігаються в Україні, особливо важливими стають питання зміцнення національної економічної безпеки. Ідеться передусім про забезпечення національних економічних інтересів і подолання загроз економічній безпеці країни. Економічна й національна безпека держави характеризує ступінь задоволення національних та економічних інтересів України. Економічна безпека, своєю чергою, залежить від економічної незалежності.

Статтею 17 Конституції України прямо передбачено, що поруч із захистом суверенітету і державної цілісності України «забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу» [1].

Міністерство економіки України своїм наказом «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» визначило економічну безпеку як стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз та здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства і держави [2, с. 1].

Як вважають американські вчені, економічна безпека повинна відповідати принаймні двом умовам. По-перше, це збереження економічної самостійності країни, її здатності у власних інтересах приймати рішення, що стосуються розвитку економіки в цілому. По-друге, це збереження вже досягнутого рівня життя населення і можливості його подальшого підвищення.

Головними критеріями оцінки стану економічної безпеки держави в її внутрішньому та зовнішньому контекстах є:

- економічна незалежність, насамперед, можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у світовому поділі праці;
- стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність та надійність усіх елементів еко-

номічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;

- здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізовувати й захищати національні економічні інтереси, вести ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни.

На нашу думку, до аспектів економічної безпеки слід віднести політичну ситуацію всередині держави, енергетичну незалежність, державну підтримку банківського сектору, залучення інвестицій, сприятливий інвестиційний клімат, зовнішньоекономічну діяльність, трудові ресурси, зовнішню торгівлю, рівень інфляції і тінізації економіки, конкурентоспроможність вітчизняного виробництва, інноваційний потенціал країни, стабільність національної валюти та інтеграційні вектори.

Сьогодні економіка України характеризується надзвичайно високою дезорганізацією, технологічною відсталістю і заполітизованістю. Спостерігається значне втручання держави в економіку, великий тиск з боку влади на суб'єктів господарювання, масштабна керованість економічними процесами. Українським залишається приток іноземних інвестицій, що істотно підживляє всебічний розвиток економіки нашої держави, спричиняючи при цьому зростання рівня інфляції у країні. Погіршення інвестиційного клімату обумовлено нестабільною політичною ситуацією всередині держави. «Гроші полюбляють тишу», якої немає в політичній сфері в Україні.

Одним із головних пріоритетів економічної безпеки є енергетична незалежність нашої держави. В останні роки значно скоротилися поставки енергоносіїв із Росії (від 49,31% у 2010 р. до 38,0% у 2011 р. в загальному обсязі імпорту паливно-енергетичних ресурсів), що стало можливим завдяки збільшенню обсягів їх імпорту з Казахстану та Узбекистану (разом – від 10,3% до 19,7%); у 2,5 рази зросли експортні поставки чорних металів, руд, шлаків і золи до Китаю. Але якщо торговельний партнер – головний або єдиний покупець чи постачальник товару, то його заміна ускладнена. Монополістом на світовому ринку газу виступає Росія, і її заміна не є можливою, відтак Україна потерпає від необґрунтованості російської газової політики, яка безпосередньо загрожує національній економічній безпеці країни. Водночас, надмірна диверсифікація постачальників призводить до втрат у ефективності. Відтак Україна змушена балансувати між диверсифікацією в цілях незалежності та концентрацією в цілях ефективності [3].

Пріоритетними виступають національні економічні інтереси у фінансовій, банківській і грошовій сферах, державна підтримка банківського сектору, подальше покращання ділового клімату, інституційної, фінансової інфраструктури, що підтримує інвестиційний процес.

Таким чином, важливим аспектом економічної безпеки держави є залучення в нашу економіку фінансових ресурсів, що мають похвалити її розвиток, орієнтувати на розв'язання ряду проблем. У цьому контексті постають питання оптимізації механізму іноземного інвестування в Україні. Серед причин, що впливають на зменшення обсягу іноземних інвестицій у вітчизняну економіку, передусім, слід відмітити наслідки глобальної фінансової кризи, низьку міжнародну конкурентоспроможність вітчизняних товарів, погіршення кон'юнктури світових товарних ринків, зокрема ринку продукції металургійної промисловості, звуження місткості внутрішнього ринку, нестабільності національної валюти. Це суттєво для отримання вигод від вступу до СОТ і забезпечення підвищення продуктивності на рівні підприємств [2, с. 1].

Завдяки членству в СОТ Україна дістала довгоочікувану можливість безперешкодного здійснення міжнародної торгівлі, підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності за рахунок зменшення тарифних і нетарифних торговельних бар'єрів, створення сприятливого клімату для торгівлі, залучення іноземних інвестицій, припливу в країну капіталу й захисту своїх прав та інтересів за допо-

могою конструктивного механізму вирішення суперечок, що, своєю чергою, зміцнює міжнародну стабільність і співробітництво.

Не менш важливим національним інтересом є здійснення кадрової політики: в уряді, на підприємствах ключові позиції мають зайняти національно свідомі та високоосвічені фахівці. Окрім того, загрозу становить відтік за кордон кваліфікованої робочої сили на більш низькі професійні позиції, на некваліфіковані роботи, від'їзд за індивідуальними запрошеннями на роботу молоді та висококваліфікованих кадрів, зокрема науковців [4, с. 211].

Попри те, що Україна рік у рік наращує обсяги зовнішньої торгівлі, її позиції в міжнародному поділі праці залишаються слабкими. Національна економіка перебуває в «ніші» низькотехнологічного, енергоємного виробництва. Вітчизняний експорт є слабо диверсифікованим та високочутливим до кон'юнктури зовнішнього ринку.

Економіка України характеризується як експортоорієнтована, оскільки ми постачаємо переважно сировину, а не готову продукцію. Таким чином, українські товари відносяться до групи напівфабрикатів. Відбувається подальше загострення проблеми обмеженості технічних, інфраструктурних і транспортних можливостей національної економіки для забезпечення експортної активності.

До зовнішніх загроз економічній безпеці країни належать: економічна залежність від імпорту, збільшення на внутрішньому ринку товарної маси низькоякісної, небезпечної для споживачів імпортової продукції; від'ємне зовнішньоторговельне сальдо; нерациональна структура експорту – надмірний вивіз сировинних ресурсів (як уже відзначалось); втрата позицій на зовнішніх ринках, зростання зовнішньої заборгованості, нерациональне використання іноземних кредитів; неконтрольований відтік валютних ресурсів за кордон. В умовах, що нині склалися в Україні та світі, загрози економічній безпеці у перспективі породжують стратегічні та національні ризики.

На наш погляд, дуже суттєвим є збереження низького рівня інфляції як вирішального компонента цього процесу. Існує певна межа інфляції, зсування нижче якої призводить до ще більшої інфляції, а зростання вище якої також спричинятиме більшу інфляцію, ніж очікувана.

Виходячи з національних економічних інтересів України, яка прагне розвиватися незалежно та на основі партнерства і співробітництва, найближчий вектор інтеграції – європейський. Повномасштабна інтеграція в європейські ринки надасть ряд економічних переваг, серед яких покращання інвестиційної привабливості країни, розширення ринків збуту та ін. Для цього потрібне значне посилення економіки країни, досягнення високого рівня конкурентоспроможності українських товарів.

Конкурентоспроможність є одним із аспектів забезпечення економічної безпеки, а також задоволення національних економічних інтересів України. Вагомими чинниками конкурентоспроможності виступають інновації, які є основним, важливим та новим рушієм розвитку економіки. Натомість такі чинники конкурентоспроможності українських товарів, як дешева робоча сила, традиційний експорт товарів із низькою доданою вартістю вже вичерпали себе. Акцент повинен робитися на використанні прогресивно нових технологій, що, своєю чергою, зумовить випуск високотехнологічної продукції. Але цей чинник втрачає своє вагоме значення через брак інвестицій.

Зростання тіншової складової нашої економіки, через що держава недоотримує близько 40–50% дохідної частини бюджету, – це величезна загроза національній безпеці й незалежності України [5, с. 322].

Дуже важливим чинником економічної безпеки держави на всіх рівнях її організації є дестабілізація грошово-кредитної системи. В умовах нестабільного функціонування економіки у населення формується недовіра до національної валюти, а це посилює небезпеку розвитку економіки. Неналежне виконання гривнею функцій національної валюти, яка повинна бути засобом розрахунків, особливо в міжнародній сфері, а також засобом

нагромадження становить одну із прямих загроз економічній безпеці.

Протягом двадцяти років незалежності в Україні проводилася політика «замовчування» та ігнорування потреб прогресивного розвитку української економіки, задоволення потреб національних економічних інтересів, забезпечення економічної безпеки і збереження економічного суверенітету, покращення рівня життя населення, виходу зовнішньоторговельних відносин на суттєво новий рівень.

Європейський статус України утруднює її можливості безпосередньо користуватися перевагами азійської регіональної інтеграції – пільговим інвестиційним, митним і торговим режимом, що поширюється на країни Південно-Східної Азії відповідно до угоди про вільну торгівлю АСЕАН (АФТА). Водночас, азійсько-тихоокеанський вектор у контексті реалізації наших економічних інтересів має низку переваг. По-перше, розвиток співробітництва із провідними країнами АСЕАН та АТЕС не матиме для України наслідків асиметричної залежності. По-друге, отримати практичну віддачу від такого співробітництва можна в найкоротший термін. Нарешті, цей вектор здатний виконувати важливу функцію балансування зовнішньополітичних пріоритетів України в рамках міжнародної системи, що тягнє до мультиполярності. Набуття впливових партнерів дуже важливе для диверсифікації економічних зв'язків України [6, с. 32].

Ми пропонуємо розглянути економічну систему як організм людини, якому притаманні чітка взаємозалежність і співвідношення деяких аспектів економічної безпеки. Економічна система та економіка держави в цілому – організм людини, влада відіграє у цій системі роль серця, а інвестиції – крові, яка збагачує весь організм. Зовнішньоекономічні відносини – це життєдіяльність організму.

Для зміцнення економічної безпеки України, на наш погляд, необхідно здійснити ряд рішучих кроків, як-от: виправлення політичної ситуації у країні шляхом удосконалення чинного законодавства; диверсифікація постачання енергоресурсів; налагодження співробітництва з азійськими країнами; розширення внутрішнього ринку; подолання структурної деформації в економіці; зменшення безробіття, створення сприятливих умов праці, запобігання «втєчі трудового капіталу» та «втєчі мозків»; проведення ефективної інноваційно-інвестиційної політики; створення привабливого інвестиційного клімату; розвиток інтелектуального і трудового потенціалу країни; утримання низького рівня інфляції; встановлення і реалізація чітких зовнішньоекономічних пріоритетів; підвищення рівня конкурентоспроможного вітчизняного виробництва; збереження стабільності національної валюти як засобу нагромадження; формування врівноваженого енергетичного балансу; створення системи кредитування експорту за підтримки держави; поступове зменшення обсягів застосування іноземної валюти як засобу платежу на території України.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що економічна безпека країни – це складна багатофакторна категорія, яка характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою збалансованого задоволення потреб населення держави на визначеному рівні, протистояння дестабілізуючій дії різноманітних внутрішніх та зовнішніх чинників, а також забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання.

Головне завдання економіки – не просто долати небезпеку, а формувати здатність досягати власних макроекономічних цілей розвитку в контексті світових тенденцій прогресу. Виходячи з наведеного вище аналізу, можна стверджувати: в Україні не вдалося створити національну економічну систему, яка б забезпечувала прогресивний розвиток держави, її незалежність у формуванні та здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики, розбудову громадянського суспільства європейського зразка. Коли Україна максимально певно визначить свої головні національні й економічні інтереси, вона зможе оптимально втілити їх у життя, що забезпечить економічну незалежність та безпеку нашої держави.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 17.
2. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.
3. Белов О. Ф. Економічна безпека України: пріоритети та механізми забезпечення [Електронний ресурс] / О. Ф. Белов. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/book/belov/6.html

4. Мішина І. Г. Економічна безпека в умовах ринкових трансформацій : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.01 / І. Г. Мішина. – Донецьк, 2007. – 235 с.
5. Мішина І. Г. Проблема формування теоретичних основ економічної безпеки суспільства / І. Г. Мішина // Торгівецький ринок України : темат. зб. наук. пр. ; голов. ред. О. О. Шубін. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2004. – Вип. 16. – Т. 1. – 352 с.
6. Кириєнко Н. Перспективи України на рынках стран АТР / Н. Кириєнко // Финансовая Украина. – 1996. – № 7. – С. 25–33.

Стаття надійшла до редакції 23 березня 2012 року

УДК 338.2

В. Г. Потапенко,
кандидат географічних наук,
старший науковий співробітник,
головний консультант Національного інституту
стратегічних досліджень

«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ БЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті розглядаються актуальні проблеми формування «зеленої» економіки в Україні в контексті економічної безпеки держави. Проаналізовано стратегічні пріоритети формування нових «зелених» напрямів економіки та екологічної трансформації господарства існуючих галузей.

Ключові слова: «зелена» економіка, економічна безпека, стратегічні пріоритети.

В. Г. Потапенко
**«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА В СИСТЕМІ
СТРАТЕГІЧЕСКИХ ПРИОРИТЕТОВ
БЕЗОПАСНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ**

В статье рассматриваются актуальные проблемы формирования «зеленой» экономики в Украине в контексте экономической безопасности государства. Проанализированы стратегические приоритеты формирования новых «зеленых» направлений экономики и экологической трансформации хозяйства существующих отраслей.

Ключевые слова: «зеленая» экономика, экономическая безопасность, стратегические приоритеты.

V. G. Potapenko
**«GREEN» ECONOMICS IN THE STRATEGIC
PRIORITIES OF SECURITY DEVELOPMENT
OF UKRAINE**

The article deals with actual problems of formation of «green» economy in Ukraine in the context of economic security. The strategic priorities for the formation of new «green» areas of economics and «greening» of the economy of existing industries were analyzed.

Key words: «green» economics, economic security, strategic priorities.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми людства – кліматичні зміни, вичерпання ресурсів, бідність, перенаселення, брак продовольства ускладнюються кризою соціально-економічної системи, побудованої на вільних ринкових відносинах. Процеси саморегуляції ринку негативно впливають на соціальне забезпечення та стан навколишнього природного середовища. Тому експерти ООН радять звернути увагу на формування нової «зеленої» економіки, яка передбачає зростання ролі держави і міждержавних органів у економічному регулюванні, створенні умов для розвитку бізнесу на основі нових «зелених» технологій та екологізації індустріальних галузей господарства.

Питанню стратегічних пріоритетів розвитку «зеленої» економіки в контексті питань економічної безпеки й присвячено цю роботу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Існують численні вітчизняні і дуже багато зарубіжних досліджень, пов'язаних із проблемою «зеленої» економіки та екологізації індустріальних галузей господарства. Особливо виділяються роботи таких авторів, як: Б. Буркинський, Т. Галушкіна, З. Герасимчук, Б. Данилишин, П. Кругман, В. Реутов, А. Харічков, Є. Хлобистов, М. Хвесик та ін. З позиції державної економічної безпеки проблема формування «зеленої» економіки в Україні вивчалася недостатньо.

Основні результати дослідження. Стратегічні пріоритети визначають головні напрями руху для досягнення поставленої мети в умовах постійних змін та неповноти інформації. Стратегія являє собою послідовність дій, спрямованих на досягнення образу мети. Це слово походить

від грецького «*stratēgia*» (стратегія) – «пост генерального командувача, генерала». Пруський генерал Г. Мольтке розглядав стратегію як «еволюцію первинної керівної ідеї за обставинами, які постійно змінюються» [1].

На відміну від плану як жорсткого переліку обов'язкових до виконання дій, стратегія визначається як логіка поведінки, що модифікується залежно від поведінки супротивної сторони. Проблема стратегічних намірів та практичних можливостей суб'єкта набула розвитку в дослідженнях із маркетингу. Зокрема Ф. Котлер пише, що стратегічне планування – це «управлінський процес створення і підтримки стратегічної відповідності між метою та потенційними можливостями» [2, с. 315].

На думку Сунь-Цзи, метою фундаментальної стратегії держави має стати створення умов для того, аби населення було задоволене, а його бажання підкоряться правителю не могло бути поставлене під сумнів, щоб виникала єдність помислів та устремлень народу і правителя [3, с. 3]. «Економічна стратегія», – на думку Я. Жаліла, – це цілісна система дій суб'єкта, спрямованих на реалізацію мети, завдань та пріоритетів його економічного відтворення з урахуванням комплексу впливів ендогенних і екзогенних чинників, що розрахована на тривалий період часу» [4, с. 9].

Стратегічні пріоритети держави України зафіксовані у численних законодавчих документах, зокрема у прийнятих останніми роками Енергетичній стратегії України на період до 2030 року (2006 р.) [5], низці проектів стратегічних програм Кабінету Міністрів України (наприклад, Стратегії розвитку України у період до 2020 року), стра-